

BIOMASSA
vanuit
kleinschalig bos- en natuurbeheer

		
Akkers & weilanden Schrale graslanden KLE's	Naaldbossen Loofbossen	Vencomplexen Heidelandschappen Landduinen
		

Beheerproducten ANB:

Kwaliteitshout
Brandhout
Houtsnippers
Heidemaaisel
Grasmaaisel
Riet
Strooisel
Stronken
Plagsel

Patrimonium in beheer = circa 68.000 ha

Waarvan o.a.:

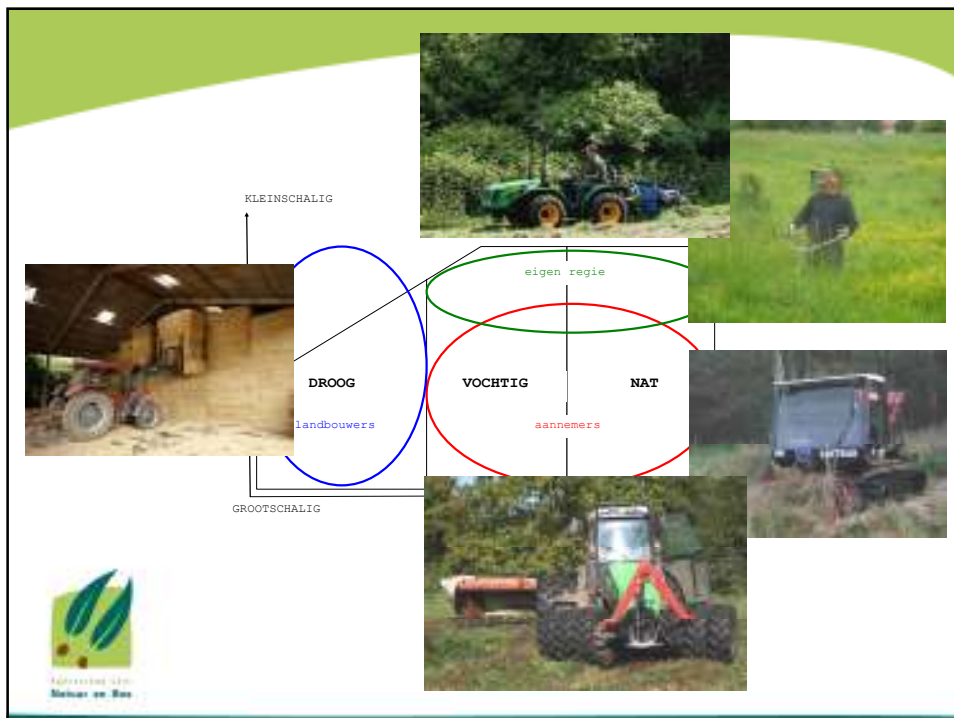
- 45.500 ha bos (domeinbos & medebeheer van openbaar bos)
- 2.900 ha duinen
- 5.800 ha graslanden
- 5.000 ha heide
- 1.500 ha stilstaande wateren
- ...

Beheer:

- In eigen regie
- Door aannemers
- Via gebruiksovereenkomsten (boeren)

- **Flexibel of kleinschalig:**
  - Wat?
    - maaien van zeer kwetsbare graslanden
    - verzorgen van schapen
    - onderhouden van infoborden
  - Noodzakelijk: goede kennis van het terrein en/of grote flexibiliteit

- **Grootschalig of achterstallig:**
  - Wat?
    - plaggen van heide
    - plaatsen van ecorasters
    - afbreken van bouwwerken
    - plaatsen van bruggen
  - Noodzakelijk: grote en/of dure machines, know-how

- **Zeer flexibel:**
  - Wat?
    - hooien
    - begrazen
  - Noodzakelijk: nog grotere flexibiliteit

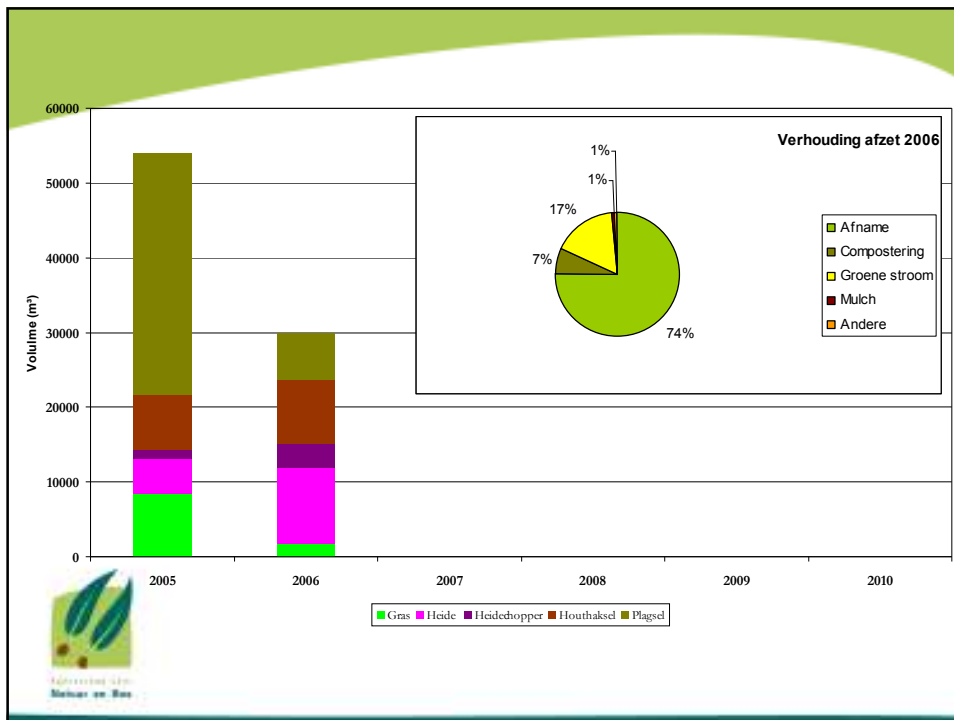
Eigen regie

Concept biomassa

- Multifunctioneel landgebruik → bv. natuur, recreatie & energie
- Reststromen benutten → beter bedrijfsresultaat terreinbeheerder
- Terugkeer naar een gebruiksfunctie van het landschap zoals vroeger
- Duurzaam karakter (ecologisch, economisch en sociaal)

Uit te voeren werkstuk	Tijd in uren	Norm	K-drijver	Kosten-drijver	Kost (euro)
Norm		m ² /u			
Aantal m ²		m ²			
Aantal uren	20	u			
Aantal arbeiders	4	personen			
Aantal dagen	1	dagen			
Aantal km (enkel)		km			
Tot aantal km		km			
Tot aantal km beheerder		km			
Volume beheersproduct		m ³			
Soort beheersproduct		hout, gras of hede			

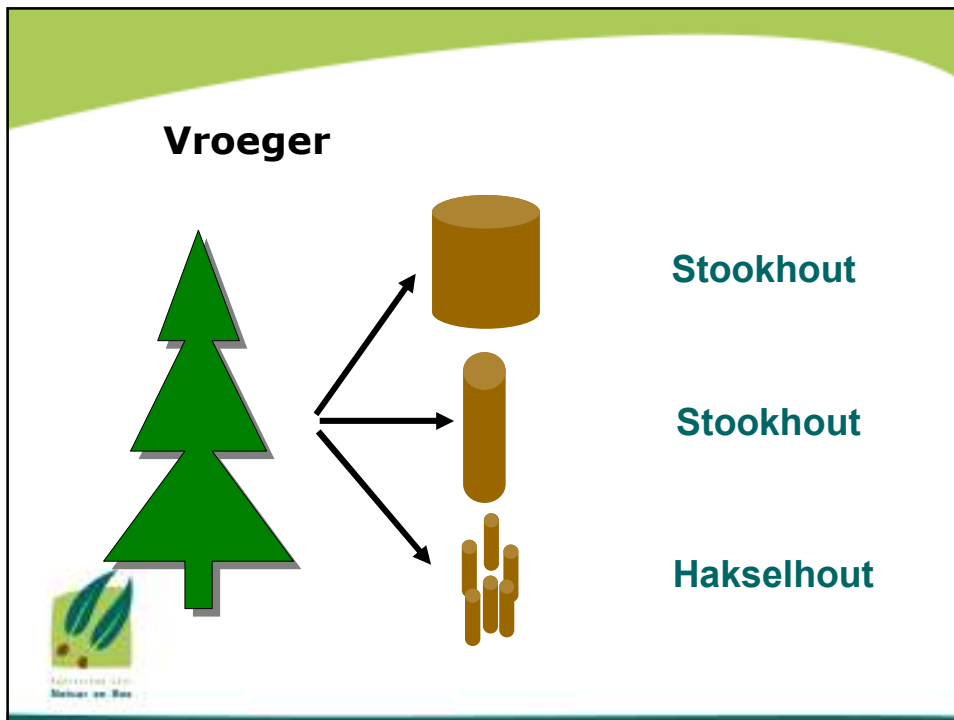

	# in te zetten	Norm K-drijver	Kosten-drijver	Kost (euro)
Loonkost				
Natuurarbeider	4	100%	u	590,00
Natuurbeheerder	0		u	0,00
Materiaalkost				
Zwaar Tractor Lamborghini 100	1	80%	dsg	204,06
Tractor Lamborghini 85	1	40%	dsg	96,91
Tractor Mercedes	0		dsg	0,00
Maaier	0		dsg	0,00
Garot	0		dsg	0,00
Flaps	0		dsg	0,00
Hal-vras Frontladermaaiër	0		dsg	0,00
Trommelmaaiër	0		dsg	0,00
Schijvenmaaiër	0		dsg	0,00
Opbl. slinger	1	80%	dsg	47,41
Opbl. slinger	0		dsg	0,00
Opbl. slinger	1	40%	dsg	3,70
Ophaalwagen Deutz-Fahr	0		dsg	0,00
Hoonrugger	0		dsg	0,00
Hookeerder	0		dsg	0,00
Werkblad	0		dsg	0,00
Werkblad	0		dsg	0,00
Werkblad	0		dsg	0,00
Werkblad	0		dsg	0,00
Werkblad	0		dsg	0,00
Motorpomp-zag	0		dsg	0,00
Kettingzag	1	70%	dsg	22,62
Andere Zware aanhangwagen kip	0		dsg	0,00
Lichte aanhangwagen	0		dsg	0,00
Pijpmat	0		dsg	0,00
Stro	0		dsg	0,00
Transportkost				
Mercedes transporter	0		km	0,00
Pick up	0	80%	km	0,00
Terreinvagen beheerder	0	80%	km	0,00
Extra kost				
Loonkost gewaajib werk machines				5,78
loonkost gewaajib werk omgeving				0,00
Loonkost verplaatsing >25 km				0,00
Diverse kost				0,00
Afvoerkost				
Kost uitvoeren beheersproduct				0,00
Totale Kost:				870,49

1 dag hakselen

- 4 man
- 2 tractoren

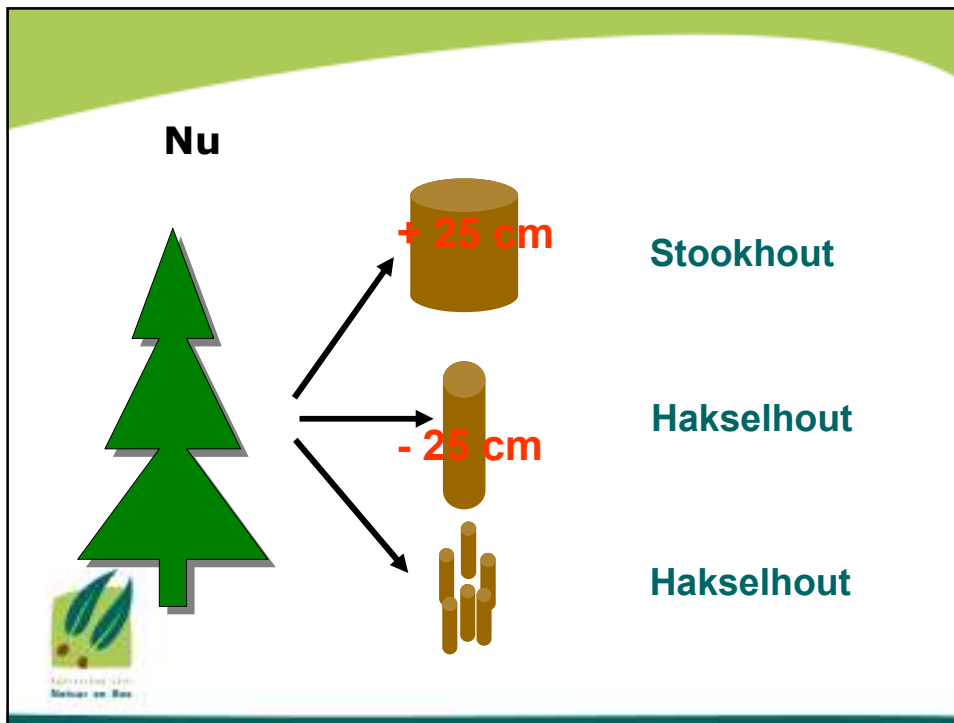
Kost → 970 €

Resultaat vroeger na 1 week

- Grote hoeveelheid stookhout
- Door veel zagen → beperkte oppervlakte
- Hakselhout:
  - Kleine hoeveelheid
  - Slechte kwaliteit
  - Afvoerkost: 15 €/ton
  - Opbrengst: 0 €

Resultaat nu na 1 week

- Kleinere hoeveelheid stookhout
- Grotere oppervlakte
- Hakselhout:
  - Grote hoeveelheid
  - Betere kwaliteit
  - Afvoer: 0 €/ton
  - Opbrengst: 15 €/ton

Vroeger < > Nu

Kosten

Beheer: 970€/dag x 5 = 4.850 €

Afvoer: 15€ x 10 ton = 150 €

Opbrengsten

Verkoop: 0 €

Totaal: 5.000 €

1 ha

5.000 €/ha

Kosten

Beheer: 970 €/dag x 5 = 4.850 €

Afvoer: 0 € x 60 ton = 0 €

Opbrengsten

Verkoop: 15 € x 60 ton = 900 €

Totaal: 3.950 €

2 ha

1.975 €/ha

Indicatieve productiekosten houtsnippers

Omschrijving: vellen, uitrijden, snipperen

	Stamdiameter		
	10 cm	15 cm	20 cm
€/ton verse massa	81	49,5	38,2
€/ton droge massa	124,7	76,1	58,8
€/GJ	7,2	4,4	3,4

Indicatieve kosten transport & opslag

Omschrijving: transport, opslag & overslag, opslagverliezen (massa & energie)

	Overdekte opslag	
Transport	2,6	€/ton verse massa
Lossen & laden	2,5	€/ton verse massa
Opslag	4,9	€/ton verse massa
Massaverlies	15	%
Energieverlies	6	%
Opslagverliezen	3,4 - 5,8	€/ton verse massa
Kosten	13,4 - 15,8	€/ton verse massa

Bron: Fachagentur Nachwachsende Rohstoffe

Transport

	Allweckkipper	Bodkipper	Streuwerper	Schneekipper	Hackbalkcontainer
max. Füllvolumen	16 m ³	14 m ³	20 m ³	100 m ³	40 m ³ (je Container)
max. Nutzlast	14 t	10 t	10 t	20 t	13 t (Zugkraftklasse) 25 t (mit Anhängen)

Aanname: Transport van 1 container van 40m³ bekeken volgens de energie-inhoud

Type	Indicatieve karakteristieken			Container (40m ³)		Transport		Inzamel-radius		
	Vochtgehalte (%)	E-inhoud (MJ/kg)	Gewicht (kg/m ³)	Gewicht (kg)	E-inhoud (MJ)	E-inhoud Diesel (l/100km)	Verbruik (MJ/l)	Max E-verbruik	km	
Houthaksel	Vers	50%	8	330	13200	105600	35	38	1%	79
	Droog	20%	16	200	8000	128000	35	33	1%	111
Heidemaaisel	Vers	40%	9	200	8000	72000	35	33	1%	62
	Droog	10%	17	175	7000	119000	35	32	1%	106
Grasmaaisel	Vers	70%	5	300	12000	60000	35	38	1%	45
	Droog	10%	15	140	5600	84000	35	30	1%	80
Rietmaaisel	Droog	10%	17	150	6000	102000	35	31	1%	94

Biomassa ter plaatse laten

- Dood hout zorgt voor leven in het bos
- Op hopen laten liggen als specifieke beheermaatregel

Knelpunten

- Vanuit energie vooral vraag naar hout
- Lage prijzen voor energiehout
- Spanningsveld energieopwekking - materiaalgebruik
- Differentiatie van kwaliteiten bemoeilijken toepassing
- Logistiek een lastige opgave
- Investerings vergen zekerheid over rendementen, subsidies, continue aanvoer
- Technische mogelijkheden zijn beperkend
  - Technieken nog in ontwikkeling of in experimenteel stadium
- Juridische beperkingen

Inzet biomassa: nationaal / regionaal?

Nadelen nationaal

- Hoge transportafstanden
- Lage opbrengsten

Voordelen regionaal

- Grotere besparing van fossiele brandstoffen mogelijk
- Lokale bedrijvigheid
- Toegevoegde waarde blijft in de regio
  - Kennisontwikkeling in de regio
  - Positief effect op werkgelegenheid
- Beter economisch resultaat voor de terreinbeheerder

Realistisch blijven! Niet meer brandstof aan transport en verwerking verstoken dan je met biomassa terugwint.

Aandachtspunten

- Afvalstof of grondstof?
- Verlaging van de beheerkosten door (beperkte) mechanisatie
- Lokale, decentrale biomassacentrales
- Zo hoog mogelijk rendement (bv. WKK)
- Efficiënte logistieke opzet
- Samenwerking (terreinbeheerders, verwerkers, energieproducenten)
- Cascadering van producten (materiaalgebruik voor energiegebruik)
- Inzetten van biomassa voor energie complementair aan de bestaande toepassingen

Conclusie

Biomassa uit bos en natuur in principe een geweldig product voor energieopwekking

Want ... andere hoofdfuncties...

Maar... een aantal knelpunten die realisatie potentie nog in de weg staan.

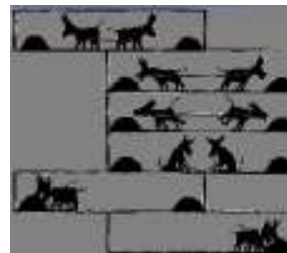
Aanbevelingen I

- Kiezen voor cascadering
- Inzet op bijproducten voor energieopwekking
- Behoeftte aan afwegingskader voor beheer
  - Effecten op CO₂-huishouding van bos en natuur
  - Effecten op biodiversiteit, recreatiewaarde, etc
  - Inrichtingsmaatregelen voor rendabele oogst
  - Bestemming vrijkomende biomassa (product, techniek energieconversie)

Aanbevelingen II

- Samenwerking van stakeholders
  - Beheerders bos & natuur
  - Uitvoerders beheer en onderhoud
  - Verwerkers van (bij)producten
  - Energieproducenten
  - Kennisinstellingen

Aanbevelingen III

- Behoeftte aan betere statistieken
  - Productie van biomassa
  - Stromen biomassa (bv. houtkachels, niet-houtachtige stromen)
- Inventarisatiemodule wachters
- Stipulering in bestek voor aannemer

INVLFORMULIER BIOMASSA (versie 25/06/08)

Algemeen	
Regio: Gebied:	Beheersheid: Eigenaar:
Omschrijving werken	
Beheersingsgebied: Uitsluitingen:	In kader van een goedgekeurd beheersplan? Ja / Nee Aard van beheer? Regelier / Afschietstijl

Type	Niveau(s)		Bittere opp. (ha)	Bemestiging (in onderstaande percentages)	Bemestiging (aard)	Toetsniveau door OCAMB
	Volume (m ³)	of Gewicht (ton met)				
Roestijzers				hoog grasgebied - gebalseemde uitloopvelden		Ja / Nee
Brandhout				hard hout - zachthout - rindhout		Ja / Nee
Plaagf				aanbestede soorten: 0% & 20% - 25% & 50% - 50% & 75% - 75% & 100% andige soorten - vol met		Ja / Nee
Halmvelden				lange halmvelden		Ja / Nee
Ruipermast				Stapelmast - afbreekbaar - halmvelden lange afbreekbaar		Ja / Nee
Grasvelden balk				afbreekbaar - afbreekbaar - halmvelden lange grasvelden		Ja / Nee
Grasvelden grasvelden	Aanvullende:			hard - roesthout - halmvelden - gebalseemde gebalseemde		Ja / Nee
Ander						Ja / Nee

Opmerkingen:

<p>Opslag & bereikbaarheid</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Opslag in open lucht ☐ Ingebouwd ☐ Verharde ondergrond ☐ Verharde afwatering ☐ Bepaalde bereikbaarheid in hoogte ☐ Ev. hinder door overhangende takken <p>Aanvullende info: .....</p>	<p>Bereikbaar met: (voorka bodemverdringing, draagmogelijkheid, ...)</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Tractor met kijker ☐ Vrachtwagen 30ton (containers) ☐ Vrachtwagen 30ton (walking-floor) 	<p>Contactgegevens lokale beheerder:</p> <p>Naam: .....</p> <p>Tel: .....</p> <p>Beleiden en goedkeuring door</p>
--	--	---

Trajectaanvraag: Ruben Gelebe (OCAMB) **Grasf de Farnelgebouw, Rooding Albert II-laan 20 bus 25, 1000 Brussel** **Gebruik:** Tel.: 02 553 60 78 Fax: 02 553 17 49 e-mail: Ruben.gelebe@ocamb.be